

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

DIA DE DOL

A las víctimas del mauser.

CRÓNICA

M'agradaria que coneguessin un periodiquet que 'ls companys de causa publican á Tarrassa ab el títol de *La Sembra*. No més qu' examinant la *capsalera* (com diuhen ells) crech que 'n tindrian prou. Es una vinyeta que no está mal dibuixada—la veritat avants que tot—; pero com 'a nota expontánea, franca, ingénua, feta com se sol dir ab totas quatre potas, no 's pot demanar més.

Representa lo que 'ls vaig á descriure: en últim terme, dessota de un cel negre com sotana de capella, s' hi veu la silueta de Sant Llorens del Munt; al peu de la montanya casas y fábricas ab tres xamaneys trayent fumierola; immediatament després un espay blanc que vol ser un camp, y en primer terme la figura de un jove sense camisa, que mentres empunya ab la má esquerra 'l pal de una bandera de las quatre barras que porta 'l lema LLIBERT... (lo qual vol dir que la *Llibertat* may els companys de causa la donan sancera) ab la dreta extesa, sembra un grapat de bolas. Alló no son llevors, son bolas y ben rodonas, y la proba n' es la inscripció qu' ostentan: *Llibertat, Germanor, Amor patri...* es á dir tot *bolas* y res més que *bolas*, en la forma y en el sentit.

Ja veuhen si n' es d' expressiva aquesta vinyeta *capsalera*.

Donchs, en honor dels sembradors (no tot han de ser *segadors* en el camp catalanista) es d' estricta justicia consignar que practican al peu de la lletra lo que predicen; es á dir, que la seva *Llibertat* es bola, que la seva *Germanor* es bola, y qu' es bola finalment el seu *Amor patri*. Aixís á lo menos varen patentisarho tan bon punt en un *meeting* grandióis sigué proclamada la candidatura de 'n Roca y Roca per aquell districte en las próximas eleccions de Diputats á Corts.

Pel nostre estimat company—ho sabém de bona tinta—aquesta proclamació acullida ab l' aplauso unánim de algúns milers de tarrassenchs, sigué una verdadera sorpresa, puig ni la pretenia, ni l' esperava... En cambi als de *La Sembra* els hi produí 'l mateix efecte que una picada d' aquella aranya que 'ls italians anomenan *tarantela*, y que, segons diuhen, fa ballar de rabia.

¡Vaya una manera de perdre 'l tino!

Y en Roca y Roca ¡infelís! que s' havia fet l' ilusió de creure que 'ls de *La Sembra* sisquera 'l respectarian, tenint en compte la circumstancia de ser un fill del *terror*! ¡Y de quina manera n' es fill... No ell sols: sino també 'ls seus pares, els seus avis, be-savis, tresavis fins á mitjans del sigle xiv, com pot testimoniarho ab documents auténtichs de familia, extesos sobre pergamins, ab documents molts anteriors al Parlament de Casp... Y vejín, ni aixó qu' es tant important li ha valgut.

Els de *La Sembra* l' atacan com á corruptor del poble, á qui ha enganyat ab *predicas xorcas*; en menos paraulas: l' atacan per *lliberal*. ¿No veuhen com resulta cert lo que 'ls deya, respecte á que la *Llibertat* de *La Sembra* es una *bola*?

Y lo mateix resulta tocant á la *Germanor*, desde 'l moment que *La Sembra* posa en dupte qu' es lo que anirá á defensar en Roca y Roca al Congrés, si 'ls interessos de Tarrassa ó 'ls seus, lo qual no deixa de ser una impertinencia ben poch fraternal.

Y lo mateix també per lo qu' atany al *Amor patri*, reiteradament demostrat pel nostre bon amich ab l' empenyo de que Catalunya, sense perdre 'l seu caràcter, ni las sevas costums, ni 'l seu llenguatge,

conservi l' afecte de las demás regions espanyolas. Pero d' aixó ploran las criaturas de *La Sembra*.

***

Ben mal guanyat treball el qu' esmersan ab sa propaganda carrinclona en una ciutat que viu excludivament dels forasters, dels moros de Ponent que hi acuden com á moscas á comprar el producte de las sevas fábricas. Tant se valdria que 'ls de *La Sembra* anessin á sembrar entre 'ls palets de l' aixutiera de las Arenas. ¿Cóm han de germinar certas ideas d' imitació, res més que d' imitació, en un ambient que 'ls es hostil per essencia, per presencia y per potencia?

Se compren qu' en vista del resultat xorch del seu treball (aquest treball sí que n' es de *xorch*) se revoltin contra un tarrassench, proclamat candidat á la diputació á Corts per totas las personas de ideas avansadas y en especial pels obrers, amants com ningú de que Tarrassa recobri de una vegada la fama de lliberal que casi ja te perduda.

Per aixó lo primer que ha fet *La Sembra*, ab una altesa de miras propia sols dels grans caràcters, ha sigut un parangó entre 'ls teixidors tarrassenchs que al istiu suan com uns desesperats dintre de las quadras y al hivern se pelan de fret, mentres en Roca y Roca «fa cada istiu el sacrifici de anarse'n á viatjar ab la bona intenció de estudiar los usos y costums (¡qué murri es en Roca y Roca, que fins quan surt á estiuhejar treballa!) Y quan lo fret apreta no deixa festa ni festeta á Barcelona—segons explica cada senmana desde *La Vanguardia*—exposantse á agafar una pulmonia que se l' en porti al altre barri.»

Aixó es lo que, sens dupte, voldrian els de *La Sembra*; pero en Roca y Roca gasta un bon abrich... Bé, vaja, bó no massa no més que regular, de roba de ca'n Cortés... Y faig aquesta aclaració perque si 'ls obrers se'n enteran, no li agafín enveja retirantli 'ls vots, qu' es lo que 's proponen aquests sembradors de dissensions, medint per las sevas mesquinesas el cor noble dels fills del treball.

Lo millor que se 'ls pot dir es:—Qué Deu vos fassa bons!

***

Lo més bonich es que aquesta campanya tan terrible per nostre estimat company, que de aquesta feta casi no gosará á presentarse may més pels carrers de Tarrasa, perque alló de que al istiu vaji á pendre la fresca y al hivern concorri 'ls teatros y concerts son verdaderament uns cárrechs que fan venir els colors á la cara: lo més bonich, repeteixo, es que aquesta campanya aclaparadora, se vá iniciar ab el propósit deliberat de favorir la candidatura de D. Alfons Sala... Y aixó que 'l rival de 'n Roca y Roca, encare que nascut á Tarrassa, es fill de un foraster, lo qual vist ab els ulls dels sembradors no deixa de ser un gravíssim inconvenient.

No obstant *La Sembra* passava per tot, quan de sopte á una periódich de la localitat, *El Espejo*, se li acut reproduhir un petit párrafo de un discurs pronunciat tamps enrera pel Sr. Sala, que diu aixís copiat á la lletra:

«*La idea catalanista es idea de rencor y de perturbación social.*»

La Sembra se 'n havia desolidat de aquest parrafet; pero la quía de pansa del periódich republicá tarrassench l' ha vinguda á treure de la seva apoteosis.

Y vels'hi aquí, com haventhi dos fills del *terror*, l' un enfront de l' altre, compromesos en las próximas eleccions, els sembradors se troban en l' ayre, com l' ánima de Garibay, sense poder apoyar osten-

siblement á cap dels dos. D' amagatots ja farán alguna cosa en pro del candidat monárquich.

Y aixó, que lógicament ho haurían de fer en favor de 'n Roca y Roca adjudicantli 'ls tres ó quatre vots y mitj de que disposan.

¿Saben per qué? Per la rahó qu' entranya aquell quiento tan sapigut.

***

Passava un subjecte per un carrer, y un altre que anava en direcció contraria, vá donarli inadvertidament una forta trepitjada, que li feu veure las estrellas.

Exhalá aquell un crit de dolor, y l' altre li digué ab molta amabilitat:—Usted, dispense, caballero.

A lo qual el trepitjat exclamá:—Malehit siga! Y es castellá.

En el mateix cas se troban els dos candidats per Tarrassa: tots dos han trepitjat al catalanisme; pero á lo menos en Roca y Roca ho ha fet sempre en catalá, mentres que 'l seu antagonista una vegada que ho feu se valgué de la lengua del tirano.

P. DEL O.

MIREUVO'L QU' ARA PASSA

SONET

Mireuvo'l, lo llanut que ab cabellera llarga, va asemejantse á certas ninas, y 's dona ayres de mascle, es en Pamplinas, que 'l baf de Llibertat el desespera.

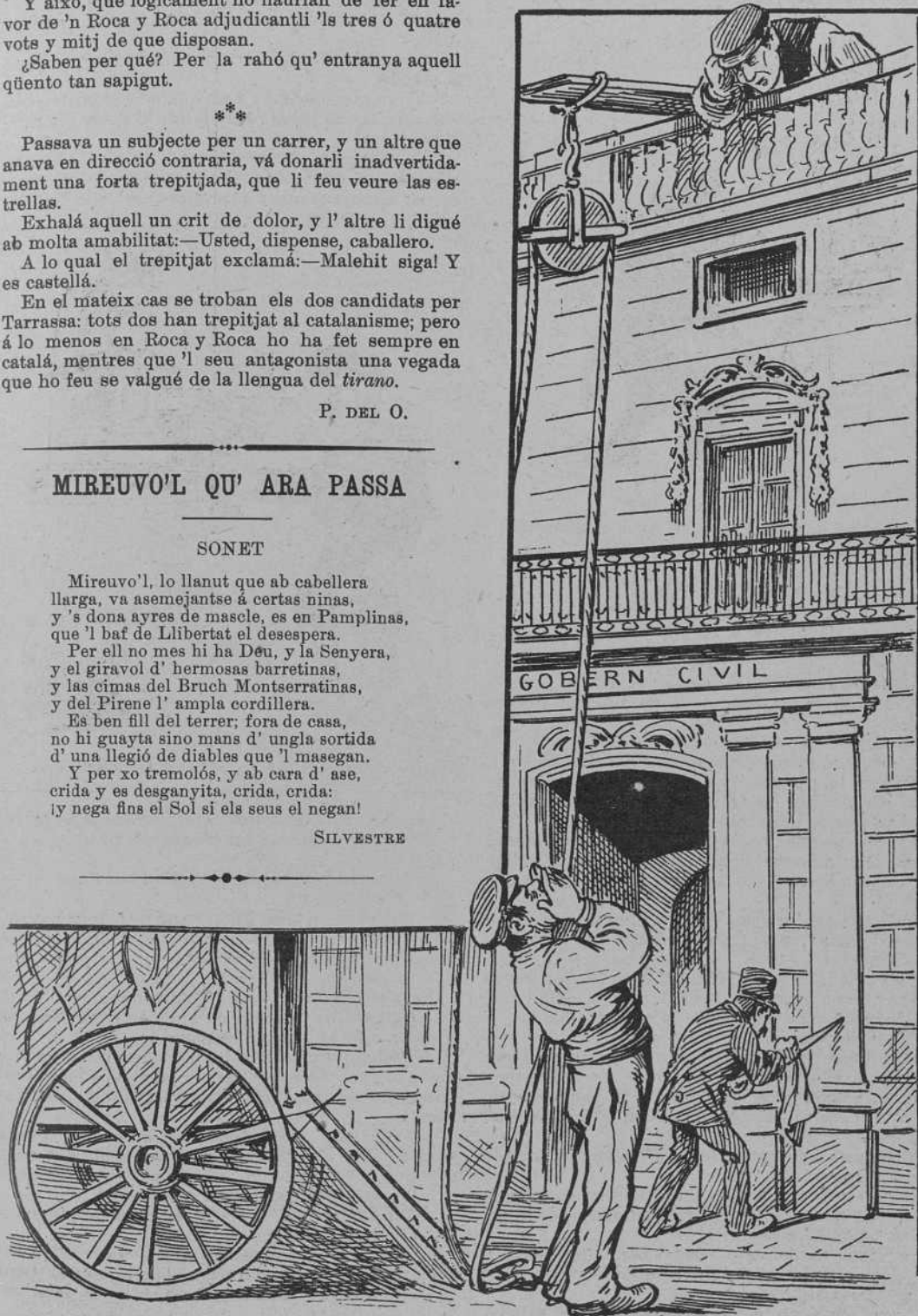
Per ell no mes hi ha Déu, y la Senyera, y el giravol d' hermosas barretinas, y las cimas del Bruch Montserratinas, y del Pirene l' ampla cordillera.

Es ben fill del terror; fora de casa, no hi guayta sino mans d' unglá sortida d' una llegió de diables que 'l masegan.

Y per xo tremolós, y ab cara d' ase, crida y es desganyita, crida: crida: ¡y nega fins el Sol si els seus el negan!

SILVESTRE

ELS DE LAS CONDUCTORAS

—¿Que trech la curriola?

—¡No! Déixala estar, que ara aixó dels governadors se mudan molt sovint, y potser d' aquí pochos días haurá de tornar á servir.

CIRIS ALS MONUMENTS

Els companys de causa 'l portan al conceller Casanovas.

LA MONA

—¿Me la donará?... ¿No me la donará?...
Ecco il problema, com deya en Zacconi l' altre vespre.

Pero... ¿per qué no ha de donármela?...

El meu cor, invenciblement inclinat al optimisme, m' diu que sí. ¡Es curiós que 'l cor, casi sempre 'ns digui alló que 'ns convé, ó que, sense convenirnos, constituheix de moment el nostre ideal!

May he comprat un bitllet que no m' hagi pensat treure. ¡Naturalment! Si aquesta esperança no alen-tés als compradors de bitllets, ¿quí 'n compraria cap?

Es lo que ara m' passa á mí. Si cregués que 'l pa-drí ha de desayrarme ¿cóm m' atreviria á trucar á la seva porta?

¡Pobre padril!... Ja hi perdut el compte del temps que fa que no he anat á veure'l. ¡Qué 'n deurá quedar de parat quan sápigam que hi vaig per aixó!

¿Me la donará?... ¿No me la donará?...

¡Qué dimontri! Menjársem, no se 'm menjará pas: al fi y al cap ell es un home molt enrahonat y... audaces fortuna juvat, com deya aquell altre, que no recordo si era en Zacconi, ó en Garibaldi ó en Ser-pa Pinto.—

Ab aquestas y otras rahóns, l' Antonet va arribar á casa del padri.

¡Cóm li palpitava pujant l' escala 'l seu cor, aquell cor optimista que li havia donat entenent que 'l pa-dri no havia de desayrarlo!...

La rebuda va deixar-lo bastant ben impresionat.

—¡Hola, bordegás! ¿Tú per aquests mons de Deu? ¿Que t' has perdut?—

Un padri que ab tan carinyosas paraulas saluda-va á un fillol no gayre pródich de visitas, ¿podia ser tingut com un home esquerp?

L' Antonet va animarse. El seu cor no l' havia en-ganyat.

—No, senyor que no m' hi perdut. Venint aquí, es difícil que 'm perdi.

—Donchs, séu; séu y explicat. ¿Per qué has vin-gut? Tú 'n portas alguna de cap. Veyám, descap-della.

—En primer lloch, vinch per saludarlo y per saber si está bó.

—Gracias pel saludo, y en quant á estar bó, sos-pito que 'ls que pensin heredar-me 'n tenen per rato. Ves dihent.

—Y, cumplert aquest requisit,—va dir l' Antonet, alsantse y prenent un to bastant serio—vinch tam-bé per recordarli que dintre de pochos días es Pasqua.

Els voluntaris d' Africa, al héroe dels Castillejos.

—Recort completament ociós, perque ja ho sabia.

—Si es aixís, ja deu saber lo que li toca.

—¿A mí?

—A vosté. ¿Olvida que jo soch el seu fillol?

—¿Y qué?

—Que sent jo 'l seu fillol, vosté es el meu padri.

—¡Pero, acaba d' una vegada! Padri... fillol... ¿Qué vols dir ab tots aquests misteris?

—Que vinch á demanarli... la mona.—

Feya estona que 'l padri s' aguantava, pero al fi va reventar. ¡No va ser poch ni gayre estrepitosa la rialla que de sa boca va escaparse!...

¡Valenta ocurrencia!... ¡La mona, un xicot de vintinou anys!... ¡La mona, un minyó ab uns bigotis capassos de donar enveja á un sargento de carrabiers!...

—¿Veus com jo tinch rahó al dir que te 'n falta un bull?... ¡A n' aquestas alturas sortir ab la mona!... ¿De qué la vols? ¿De crocán ó de pasta de tortell?

—Ni de l' una cosa ni de l' altra, padri.

—Donchs ¿de qué?... ¿De pa de pessich? ¿De nati-lla? ¿De cabell d' ángel?...

L' Antonet encare vacilava. ¿Li donaria? ¿No li donaria?... El cor continuava dihentli que sí; pero ¡li semblava tan brusca y inesperada la seva pe-tició!...

—Vaja, no gastis tants embuts, que me 'n dono vergonya de fer esperar á un fillol tan ganapia. ¿De qué la vols? ¿Quants ous te sembla que hi ha d' ha-ver? ¿Sis, deu, dotze, una grossa?...

—No s' ho prengui á broma; que la cosa es mes formal de lo que 's pensa. La mona que jo desitjo y que vosté ha de donarme, no ha d' anar á buscarla á cal pastisser.

—¿No? Donchs ¿ahont? ¿A las gabias del Parch?

—La té vosté aquí.

—¿A casa meva?

—Sí, senyor.

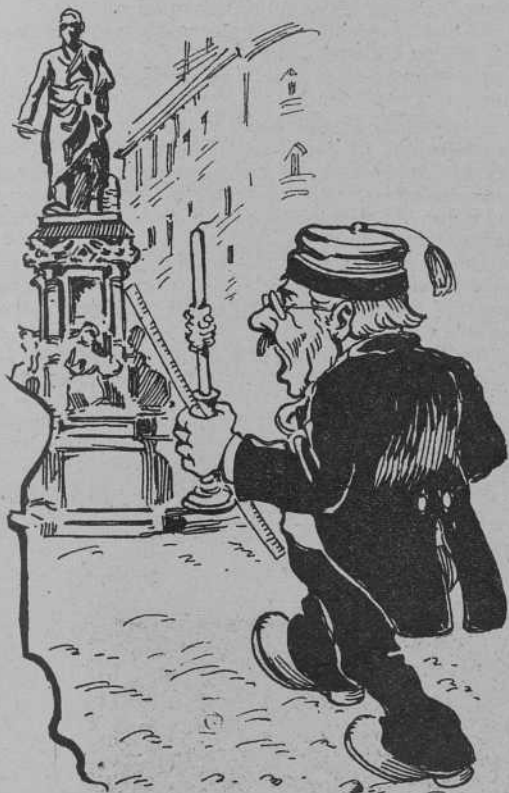
—¿Jo tinch una mona á casa? Noy, creume, feste donar una mirada per un metje frenópata.

—Es una mona admirable, divina; la mona mes mona del mon.

—Pero acaba de una vegada... ¿Qué vols dir?

Era impossible retardar un moment mes la demanda.

—Padrí—va exclamar l' Antonet ab accent que l' emoció feya tremolós,—tinch ja l' edat suficient per donar aquest pas y espero que no 'm dirá que 'l dono malament. Li demano la seva filla.

Els botiguers, al defensor de la producció nacional.

—¡Ah, trutximán!.. ¿De la noya 'n dius una mona?

—¿Que vol dir que no ho es?

—Molt bé! Ja que tú has tingut l' atreviment de demanármela, jo tindré 'l valor... de donártela.

—¡Es el mes generós dels padrins!

—Y tú 'l menos aturat dels fillols.—

La conversa ja no 's va apartar d' aquest to, pero no van haver d' allargarla gayre: aviat varen quedar entesos.

Aquest any, per Nadal, l' Antonet se casa.

Per cert que, despedintse'n, el padrí li deya:

—No 't pensis que aquesta sigui l' última mona.

Encare 'm veig ab cor de donarne alguna... als meus nets.

A. MARCH

DEL MEU PUPITRE

Ja fa molt temps que 'n Renom té la mania 'l baboia, de casarse ab una noya que 's digui Pura de nom.

Mes per sort ó desventura en Renom no 's pot casar; puig ja 's cansa de buscar, y no 'n troba cap... de Pura.

—Vol fe 'l favor senyor Pau;

—preguntava don Sevé;— de dirme quin any va sé que 's va descubrí 'l cacau?

Escrich per una Revista, del xocolate l' historia; y com jo no tinch memoria...

—¡Home, aixó... un memoria-lista!

Ahir vaig veure á en Regás, escriptor molt celebrat, ab una nena al costat y un llibre sota del bras.

—¿Es de vosté aquesta nena?

—li vaig dir. Y ab molta flema, tot ensenyantme un poema,

—Jo també n' hi portaria un á n' aquest; pero ¿qué millor ciri que 'l de la columna?

el grandíssim poca pena, com que sordeja bastant, me contestá:—No senyó, es en colabració del meu amich Galcerán.

Tinch entés que la Carmeta se dedica á tirá al blanco. Y'l pobre del seu marit, també tira; tira... un carro.

Va cridar-me l' atenció certa xicota grabada que anava movent escándol acompanyada d' un' altra.
—¿Cóm se diu aquesta noya?—
vaig preguntá á sa companya.
—Serafina—'m digué aquesta.
—¿Será fina? ¡Cristo 'm valga!
Perque sigui aixó que diu, jo crech que molt temps li falta.

LLUIS G. SALVADOR

CAVILACIONS

Las malalties, sí senyors, son un assot de l' humanitat; pero si las malalties no existissin, sería precis inventarlas.

Y no sóls sería precis inventarlas, sinó qu' en rigor ja las inventém.

Desde 'l nen que al presentarse tart á estudi dona l' excusa de que s' ha trobat malament, fins al ministre que per no haver d' assistir á un Consell en el que tem sufrir una revolcada, envía recado de qu' está indisposat, ¿qué fan, en realitat, sinó inventarse malalties?

Per treure d' un compromís á un home, no hi ha segurament recurs més senzill.

¿Hem d' escriure, per exemple, á un amich, y á pesar de constarnos qu' ell está esperant impacient la nostra carta, hem deixat passar inadvertidament quinze ó vint días?

«Querido amigo: No extrañes mi tardanza en con-

testarte. Una leve enfermedad, que me ha molestado durante un par de semanas...»

¿Un tenor, porque té una cita, porque está de mal humor ó porque li dona la real gana—qu' es lo més freqüent—no vol cantar aquell vespre?

«El infrascrito, doctor en Medicina, certifico: Que el tenor don Fulano de Tal, aquejado de una repentina bronquitis, está imposibilitado de...»

¿Un inglés impertinent vé á molestarnos ab una factura, qual sol recort ja 'ns crispa 'ls nervis?

—Dispensi, pero 's presenta en mala ocasió. El senyor está malalt.

—¿Qué té?

—La verola. Y de las més violentas y encomandissas.—

Busquin pel cantó que vulguin, difícil es que trobin un capot tan segur y manejable com aquest.

Pera convencers de l' eficacia de las malalties inventadas, no hi ha com fer una senzillissima proba. Presentinse en un lloch qualsevol ahont hi hagi reunidas sis, vuyt, deu personas cridant y movent xibarri. ¿Volen ferlas callar instantáneament?

No han de dils'hi més que aquestas tres paraulas:

—¡Hi ha malalts!

Aquí tenen, sense anar més lluny, al senyor Rusiñol.

L' home, ab el seu nas fi y delicat, enumera que 'ls assumptos de la Lliga qu' ell presideix no van gayre bé. Els amichs el bescantan, els enemichs el posan en ridícul; gent que ahir li deya que sí avuy li diu que no; els verts l' acusan de madur, els madurs el titllan de vert...

¿Qué fer, en semblant situació? ¿Barallarse ab verts y madurs? ¿Surtir al balcó y explicar als que passen l' historia detallada del fet? ¿Enjegarho tot á rodar?

Res d' aixó. N' hi ha prou ab que l' home agafi la maleta y digui ab molta cortesia, á amichs y enemichs:

—Senyors, me' n vaig á Niza: 'm trobo malament.

Y si 'l cas de 'n Rusiñol no 'ls convens, dirigeixin la vista envers el senyor Monegal.

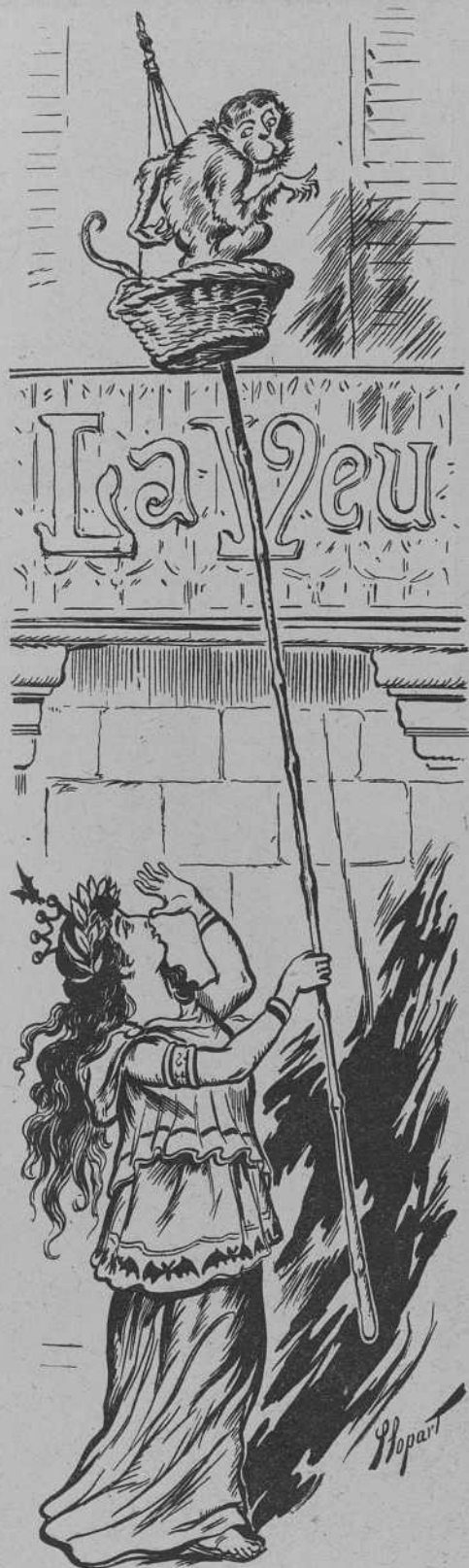
Ell y 'l governador tenen alguna cosa. El governa-

ELS SUCCESSOS DE VALENCIA

Un grupo d' estudiants cantant coplas alusivas al governador y á la protesta que la ciutat del Turia manté días há, contra la primera autoritat civil.

LA MONA DE BARCELONA

—Té, per ara pren aquesta: el día de las elecciones ja te 'n donaré un' altra.

dor se quadra y diu á Madrid:—¡O l' arcalde ó jo!

De Madrid li responen:—No s' ho prengui aixís; miri d' arreglarho... Consideri que ..

Contestació del governador:—No considero res. Búsquinse pobre.—

Y, vejín lo que son las cosas, apenas el gobernador acaba de presentar la dimissió, l' arcalde cau malalt y no s' acosta més á la Casa de la vila.

Ara, ja 'm penso lo que 'm preguntarán vostés:

—¿Quín intríngulis hi ha en aquesta enfermetat? ¿Qué s' ha proposat l' arcalde ab tot aixó?

Ah!... Si ho volen saber, vajin á Salamanca ..

Es dir, no, no hi vajin, que ara á Salamanca, als que volen saber alguna cosa, 'ls tiran tiros.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

REVOLUCIÓN CRISTIANA Y REVOLUCIÓN SOCIAL POR CARLOS MALATO.—Traducción de M. Ciges Aparicio.—Vels'hi aquí un llibre de crítica histórica y social que ofereix punts de vista verdaderament curiosos. Té per objecte presentar l' analogía entre la revolució realitzada pel cristianisme, ab la que s' está forjant avuy pel socialisme contra 'l cristianisme, baluart de la burguesía. La revolució política de últims del sigle XVIII va ser l' iniciadora de aquest moviment, que tendeix á modificar las actuals condicions socials, ampliant cada día mes el número dels que aspiran á disfrutar dels goigs de la vida.

Podrá haverhi y de segur hi haurá qui no estigui conforme ab las conclusiones radicales del sociólech Malato; pero ningú negará que 'l seu treball es fill de un estudi atent dels fets històrics, y de las successivas evoluciones de las ideas y de las aspiraciones humanas, convidant á meditar sobre 'ls grans problemas socials que son els que mes preocupan á las societats modernas.

MÁS BATURRADAS POR ALBERTO CASAÑAL SHAKERY.—Conté aquest llibre exhuberant de humorisme, una serie de composicions en vers pintant tipos y describint costums de la terra aragonesa. Son autor es una especialitat en aquest género literari haventse fet en ell un nom molt celebrat.

Sas *baturradas* últimas no desdiuhen en res de las que porta publicadas, revelant ab ellas que beneficia una mina inagotable que té las sevas venas mes ricas en el carácter popular. Y per cert que la gracia aragonesa, com á rondona y espontánea supera pel meu gust á l' andalusa, mes hiperbólica y que per lo mateix, fins no sent rebuscada, ho sembla molt.

Precedeix el volúm del Sr. Casañal, un prólech degut á la ploma del ilustre escritor aragonés Sr. López Allué, qui mostra en son treball certs punts de vista de un sentit bastant paradoxal. El Sr. López Allué, imperterrit partidari de la unificació d' Espanya, no ja sols la política sino també la del idioma y las costums, pren com una revivalla de la mort, el desvetllament del esperit regionalista fins en lo que atany á las manifestacions de carácter literari y artístich. Segóns el Sr. López Allué, tant com mes se cultiva la literatura de una regió, mes se tira á anularla, en pro de una literatura general. Tant se valdría dir que quanta mes florida trau un arbre menos fruyts promet donar.

Aquest judici 'l tenim per equivocat completament. L' esperit regional tanca un gran caudal de materia viva per enriquir la literatura de una nació, y no deu may desdenyarse com á element de bellesa, que té á favor seu, ademés de la espontaneitat la varietat.

Lo que s' ha de procurar en tot cas, pel bé de tots, es que 'l regionalisme no traspassi, com pretenen molts, certs límits, desnaturalisantse per complert al ficarse en aventuras de carácter polítich y tendencia anti-patriótica.

RATA SABIA

EL DRAMA DE SALAMANCA

MIGUEL DE UNAMUNO,
Rector de l'Universitat.

Vista general de Salamanca.

L'Universitat, teatro dels últims aconteixements.

LICEO

Organisada pel *Círcul del Liceo* tingué efecte dilluns un' audició de l'òpera catalana en tres actes del mestre Granados, titulada *Follet*, escrita sobre 'l llibre de Apelles Mestres.

Se tracta de una preciosa balada mitj eval, de acció senzilla, pero de assumpto penetrant. En l'acte primer se presenta la gatzara de una festa popular ab motiu del casament de Nadala, la filla del senyor feudal. Las cançons de Follet, l'errant cantaire que té son alberch en el bosch, interessan fonamentalment a la donzella. En el segon l'ha anat a trobar prodigantli 'l consol de tota una nit d'amor passada en sa companyia. Ompla l'acte per enter un duo encaixat en aquell ambient de dols misteri. L'acte ters está basat en l'expansió candorosa de Follet, que no podent contenir el goig que li produh la visita de Nadala, revela son secret a un company, qui's proposa divulgarlo. L' enamorad, per impedirho s' abrahona ab ell, y tots dos rodan al abisme. Al fons de l'avench restará sepultat per sempre més aquell secret de amor.

El llibre, com se veu, es essencialment lirich. Dintre de una tónica general de poesia sempre sostinguda, ofereix cada acte un caràcter especial: expansiu el primer y plé de llum de sol; misteriós el segon, embellit per la claror de la lluna y la del crepuscul matinal; el tercer eminentment tràgich.

El mestre Granados ab tota la seva ànima de artista inspirat ha sapigut florarse dintre del assumpto, desarrollantlo ab un talent extraordinari. A l'òpera que ha compost no li sobra ni li falta res: té una gran intensitat de poesia, emanada de l'apropiació de un gran número de melodías populars qu' escauhen admirablement a las principals situacions. Sentiment y color, son els distintius de la seva música. ¡Y quin brodat orquestal mes precios!

Ab tot y que l'òpera—al fi era un mer ensaig d'execució—sigué cantada per alumnos, produh en molts passatjes un efecte colossal. Tot l'acte segon se'n anà molt amunt, entusiasmant a la concurrència que exigí la repetició de un dels principals fragments. Aixís mateix sigué rebut ab gran aplauso l'preludi del acte tercer.

Jutjant per aquest resultat se pot endevinar l'èxit que obtindría, si's cantava per artistes de cartell y si las bellesas de la partitura s' oferissin realzadas ab els esplendors del aparato escénich.

¿Y no hi haurá empresa que's decideixi a donar aquest cop, que nosaltres tenim per assegurat? ¿Vindrán a imposarse 'ls eterns *pasticcios* de las casas editorials italianas en detriment de una obra sana, seria, ben equilibrada y plena de inspiració, deguda a un compositor de la terra?

L'èxit brillant del ensaig disposat pel *Círcul del Liceo*, ab un desprendiment que l'honra, 'ns sembla a propòsit per' animar a l'empresa del gran Teatro a completarlo, posant en escena l'òpera *Follet*, ab todas las de la lley.

ROMEA

Dilluns va efectuar-se una representació del ja popular drama *Els vells* en honor de son autor en Ignasi Iglesias, qui va ser obsequiat ab molts y valiosos regalos. Al acabar l'últim acte, gran pluja de coronas de llozer y un esclat d' aclamacions y aplaudiments que no s' acabava may.

Per fi de festa s'estrená un quadro de costums, *Flor tardana*, del mateix Iglesias. Es una bonica obreta sense pretensions, aixirida exposició de tipos y escenas que si no tenen molta originalitat, están en cambi molt ben trassadas y galantment vestidas ab un ropatje molt literari y molt catalá que fa que no fatiguin un instant al espectador. Cap al final, y com a *tesis*, diguem'ho aixís,

Corona dedicada pels estudiants de Barcelona a las víctimas de Salamanca.

Fabricada als tallers de A. y A. SANTAMARIA

COPLA DE PERDIGOTS

—¡Rusiño-ol, la fu-uga vostra
to-ots l' havé-em de la-amentarl...

del saynete, s' hi destaca una noteta de sentiment molt delicada.

En Borrás caracterisá molt bé el tipo de *El Federal*. Pero el paper... ah, el paper, no 'l sabia ningú.

NOVEDATS

Ab l' estreno d' un drama d' Hauptmann va celebrar son benefici l' eminent Zacconi. Dos aconteixements en una pessa.

L' ilustre autor de *Animas solitarias*, si be no ha tancat en *Il vetturale Henschel* un problema tan trascendental com en altres de las produccions que 'l caracterisan, ens ha confirmat la creencia de que es un dels caps de colla en aixó del art dramátich. L' obra estrenada es un quadro essencialment *verista*; senzill en la seva acció, sobri en el seu desenrotllo y plé de pinzelladas de ma mestra que, ara mostrant un naturalisme descarnadament humá, ara una poesia tendra y delicada, descobreixen l' art personalíssim del célebre autor alemany.

De la representació no cal parlar-ne. Aquell fatal procès psicológich qu' experimenta un home bó y honrat, després de faltar á un jurament qu' en sí es un prejudici, pero, que, seguit de inevitables successos y voltat de ánimas mesquinas y dolentas, se transforma en cruel remordiment; aquella agonía moral d' un home, en apariencia enérgich y forsut que volguent fer bé s' estimba á cada pas en el precipici de sa conciencia débil, fins al moment de sa trágica y voluntariosa mort; tot aixó va interpretar-lo el beneficiat d' un modo assombrós: concentrant tot el seu esperit en sas facultats artísticas sempre poderosas, serenas y imperturbables.

A ell anavan, aquella vetlla, dedicats tots els aplausos; pero ab justicia, un cop arplegats, se 'ls havia de partir com á bons germans ab la superba Cristina, que va ajudar-lo admirablement, creant el tipo que interpretava y matisant-lo ab detalls fisionómichs y de dicció á l' altura d' una gran actriu. Els demés companys varen cumplir la seva feyna sense desentonar un sol moment.

Dilluns el gran Zacconi, ab sa estudiosa companyia, va despedirse del seu públich barceloní, que si per desgracia es poch numerós, no deixa de ser entusiasta y escullit. El mal es que dels aplausos y dels elogis, na-

turalment, els artistas no 'n viuhen. Per aixó molts d' ells se 'n van de Barcelona ab la sana intenció de no tornarhi.

Y aixó devém agrahirho al bon gust de las nostras classes acomodadas... ¡Pitjor per vosaltres... botiguers!
GRANVIA

S. M. el *Buen Gusto*, revista estrenada últimamente en aquest teatro, podrá no justificar gayre 'l seu títul, ja que ni la *magstad* hi apareix per en lloch, ni es el *bon gust* lo que més brilla en la obra; pero no pot negarse que abunda en tochs graciosos y conté, encare que alguns d' un vert molt pujat, bastants xistes.

Y del *Cake-Walk* ¿qué 'n dirém? Més que un ball sembla alló un exercici de dislocació, un verdader treball d' acróbata. Un home y una dona, ell disfressat de negre, ella ab un trajo curt molt *chic*, apareixen sobre las taulas al só d' una música d' un sabor exótic bastant accentuat, y allí no 'n vulguin més de contorsions, cabriolas, gestos inverossímils y actituds que resultan miracles d' equilibri.

De totes maneras, hi ha que agrahir al actiu empresari del *Gran-Via* el que 'ns hagi fet conéixer aquesta extranya dansa que porta avuy trastornada á mitj' Europa. Aixís sabem lo qu' es el famós *Cake-Walk* y podém calcular els punts que calsan aquestas aristocráticas senyoras de París y Lóndres que ab tan frenétich entusiasme han acullit en sos salons el «ball de la *galeta*» Creguin que totes ellas ne mereixen unas quantas.

En la nit del estreno el teatro estava ple com un ou y la parella Salvita García-Cardoso fou ab molta justicia aplaudida, vejentse obligada á donar al públich un se-gón plat de *Cake*.

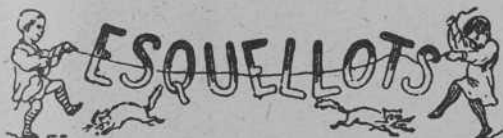
N. N. N.

ABSTINENCIA

Egregis companys de causa;
camálchs de la reacció;
fullosos autonomistas,

d' altres partits escabots,
 iquina Quaresma mes trista
 per culpa d' alló dels vots!...
 Acostumats á fer bitillas
 en tota mena de jochs
 pagant si el cas s' ho valia
 tiberis ó fent la por
 ó bé arrastrantvos indignes
 com qualsevulga adulón,
 es clar que 'n feu de piruetas
 y esgarips y contorsions,
 com que resta destapada
 aquella llaga y 'us cou...
 Ah... quina pena mes grossa
 es fer dejuni de triomf!...

J. COSTA POMÉS

Las matansas de Salamanca de que han sigut víctimas pobres estudiants, y 'ls successos de Madrit, ab el seu cadáver corresponent y un llarch corteig de ferits y contusos, han llansat sobre la situació imperant que bamboleja, tacas de sanch indeleble que acaban de ferla més y més odiosa.

Barcelona ha ajuntat la seva veu á la d' Espanya entera pera protestar contra aquestas tropelias, brutalitats y salvatjadas de un poder públich que pera pérdreho tot ha acabat pera perdre fins l' instint de la propia conservació.

Afortunadament aquí no s' ha alterat l' ordre públich, com en altres punts de la nació; els mausers aquesta vegada no han sortit al carrer, y las estacas s' han mantingut quietas en las mans dels estaferms de la policia. Avuy com avuy hi ha en la nostra

tra Barcelona massa combustible acumulat, pera que pugui atrevirse ningú dels que manan á calarhi foch.

Aixís es que s' han hagut de limitar á tragarse las protestas, dissimulant els escarafalls. Ja fa molt temps que Barcelona está completament perduda pera 'ls governs de la monarquía.

Una observació.

Els que ab menos ardor han protestat contra 'ls assassinats de Salamanca, son els perdigots.

Més que aquestos horripilants y salvatjes, els va treure de quici 'l decret de 'n Romanones prohibint l' ensenyansa del catecisme en catalá. Aixó 'ls tocava més al viu que alló altre.

¿Será que, pera molts d' ells, Salamanca es una ciutat del extranger?

¡Babiecas!

Ab motiu del primer aniversari de la mort del Doctor Robert, el Cardenal Cassanyas, l' arquebisbe de Tarragona y 'ls bisbes de Girona, Lleyda, Mallorca, Perpinyá, Seo de Urgell, Solsona, Tortosa y Vich, han abocat la saca gran de las indulgencias damunt dels que assistissin als funerals.

No poden venir més á temps aquestas gracias espirituales.

Després dels grans errors comesos pels regionalistas, aixó es lo que necessitan principalment: moltas indulgencias.

Ja tenim governador nou. Se diu Rothwos.

Diuhen els que l' han vist qu' es de figura agradable y de modals molt fins... y hasta ros y tot.

Ja veurém de quin color se torna després de un quant temps de trobarse entre l' espasa dels pantorrillas y la part del sentiment popular.

***

EL PADRÍ SILVELA

—Simpática Barcelona,
 porque vejis que m' explico,

ja que no 't puch donar mona,
 aquí 't regalo aquest mico.

MONAS

La mona de 'n Caimitu.

La mona del Ninot.

La mona del francés.

Las monas del barri.

La mona de Pasqua.

La verdadera mona.

Rothwos es un nom estranger, compost de dos paraulas catalanas: *rot* y *vos*.

La primera de las quals exigeix posarse la má a la boca.

Molts governadors hem tingut que han acabat ab lo qu' ella expressa la seva missió: els que han sortit *tips* de Barcelona.

El nou podrá dir que sisquera ab el nom ell comensa per ahont han acabat molts altres.

En la secció de Ciencias morales y políticas del Ateneo barcelonés ha sigut ventilada la qüestió del *rebuja*ment del Sr. Lerroix pera soci de la casa, efectuat ab tan mala sombra per la Junta directiva.

La conducta de la Junta va ser calificada dura-

ment y censurada per medi de un acord, sense que ni una sola veu s' alsés en la seva defensa.

Ab lo qual queda patentisat de una part l' abandono en que tothom va deixant als que sols per sorpresa pogueren apoderarse del govern de aquella casa, y de altra part la falta absoluta de valor cívic dels individuos que constitueixen la Junta.

Molt valents pera tirar bolas negras dintre de una urna; pero quan arriba l' hora d' ensenyar la cara pera respondre de l' ofensa que han inferit á la corporació, fugen d' estudi.

Però de ahont haurán de fugir al últim será de la Junta directiva, si 'ls socis del *Ateneo* estiman el bon nom de la institució.

Agàrrinse que va d' excomunió major:

La *Revista Luliana*, dirigida pel capellà D. Salvador Bové, la fulmina en els termes següents:

«En vista dels atachs repetits á la Religió y á la moral cristianas, que surten en lo periódich *Juventut*, nos veyém obligats á retirarli á la dita publicació el cambi de la *Revista Luliana*.

En l' ànima nos dol que aytals planes sien escrites en catalá. Alló no es art, ni literatura, ni filosofia, sino impietat y bruticia.

Tots los fills de nostra terra dehuen apartarse del desgraciat setmanari.»

Poch tenim que dir sobre 'l particular. En tot cas sols farém una senzilla advertencia:—Aquí tens joh incauta *Juventut!* las conseqüencias de anar en malas companyias.

Vaya un garbuix de inconvenients no s' ha armat ab motiu de las disposicions emanadas del decret de 'n Dato, disposant que 'ls *protestos* siguin reparits per torn entre 'ls notaris.

Els comerciants no s' entenen y 'ls notaris casi que tampoch.

En Dato ha tingut l' habilitat de aparellar els *protestos* ab las *protestas*.

Ja veurán com de mica en mica aquest país católich anirà tornantse *protestant*.

La *Veu* está avuy en el seu element com á *segadora* castissa.

Las acusacions justificadas que 's dirigeixen als perdigots, ab motiu de las sevas intencionas de inteligencia ab els caciquistas, li couhen molt y no fa més que desmentirlas.

Es *fals* aixó y alló... Es *fals* que Fulano de tal haja dit tal cosa y que Fulano de tal haja fet tal altra. Y *fals* per la dreta, y *fals* per l' esquerra, y *fals* per dalt y *fals* per baix.

Ja veuhem al cap d'avall á que ha quedat reduhit l' arrogant «bon cop de *fals!*»

El Sr. Monegal está indisposat.

En un principi 's deya:

—D. Joseph no recobrará la salut fins que 'l seyyor Espinosa de los Monteros sigui fora de Barce-

APUROS D' UN GUINDILLA

—Rat... Rit... Rote... Roto... ¡Vaya, si no me aumentan el sueldo, este nombre no lo sabré pronunciar nunca!

LA MES LLEGÍTIMA GLORIA

¡Ecce Homo! ¡Aquí 'l teniu!

lona. Aixís ho ha determinat el metje que 'l visita.

Pero se 'n va anar el Sr. Espinosa y D. Joseph si bé algun tant aliviats no 's troba encare en disposició d' empunyar la vara.

Ara diuhem que 'l metje ha manifestat que no 's trobará del tot restablert fins que s' hajan efectuat las eleccions de Diputats á Corts.

¡Quinas malalties més raras arreplegan devegadas els arcaldes de Barcelona!...

En Carner y la gloria més legítima de la nostra terra han fet un viatge exprés á Nissa sens altre objecte que conferenciar ab el *russinyol* fugitiu.

Hi havia qui 's figurava que 'l tornarian á portar á Barcelona mal sigués ficat dintre de una gabiá; pero per lo vist no han pogut. No s' ha deixat agafar.

Decididament, el *russinyol* que vá comensar refilant, ha acabat *filant*... y probablement haurá *filat* per sempre més.

Un borrarxo al veure una cabra se li abrahamó al coll, y 's posá á besarla ab verdader deliri.

—Y are ¿per qué la petonejas? li preguntaren.

Y ell vá respondre:—Perque ab el temps será *bot*.

VII

La carn de las donas

—Observéula la dona en aquests días,
boy anant á seguí 'ls nou monuments;
caminant poch á poch, els ulls en terra,
y el llibre d' oracions en sos ditets.
¡Que bé li escau la seria mantellina!
Fixéuse 'l pentinat, com li lluheix...
Veyeu, aquella verge que s' acosta
ab un nimbe de místich escayent,
baixa del propi cel, ve de la gloria...
ó de la *Font del gat* si molt convé.
Desprovista de flochs y coloraynas,
amagant, per un día solament,
aquell somris qu' excita la luxuria
y aquell mirar qu' encén mistos de pet,
sa mística figura sembla treta
dels textos bíblichs, d' un retaule grech,
d' un aygua-fort del célebre Durero
ó d' un *aygua-calenta* de 'n Nunell.
D' *oponax*, d' *Ilang* y de *Milflores*
no 'n sentireu en aquests días gens.
La dona en el *sant día* es tot puresa;
ensumeula d' aprop y observareu
una ignocenta olor de farigola
que 's barreja ab la cera y ab l' encens.

Fent traició á la esplendent *Naturalesa*
y á la carn que li fibla á tot arreu,
aquella verge avuy vá, concirosa,
escampant santetat y pochs diners...
Y entrant al temple, pessigantse, exclama:
—¡Jesús es mort; sí que 'm sab greu, pobret!—
Y l' endemá, divendres, quan encare
no se sent ni brugit ni traqueteig,
mentre passeja 'l garbo per las ramblas
y el carrer de Fernando, sentireu
qu' exclama novament: —Aprofitémnos
Jesús es mort y aviat pujará al cel...
¡Quina llástima! Ves... ¡Tant bé que 'm senta
aquesta seda negra que 'm vaig fer!
Ja no podré lluhirla, malehitsiga...
Jesús es mort... Aprofitém el temps...
Els homes tots se giran á mirarme...
¡Tan de bó que may mes ressucités!—

FRA' NOI

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ma-ri-na-da.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Ramira—Mirará.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Macarena.*
- 4.ª GEROGLÍFICH.—*Com mes mestres, mes miseria.*

TRENCA-CAPS

XARADA

Ciudadans y ciudadanas: Designat per l' assamblea magna constituída per la nombrosa caterva de xaradistas de LA ESQUELLA, en el magnífich saló del sumptuós palau de *Minerva*, presidida per la seductora *Pitonisa* ab la venia del sumum *Apolo*, per revelar als quatre vents l' autoritat suprema é indiscutible del *Staramsa*, elegit per *una-nimietat* rey de las xaradas, tinch l' honor de sintetisar l' essencia qu' entranya 'l missatge llegit per dita assamblea, en commemoració de la pujada al trono xaradístich de tan afortunat mortal.

Fet, donchs, l' *hu-tres-quatre* precedent, cal manifestar que 'l nostre monarca *trenca-closcayre* es un poeta *hu-dos-tres-quatre-cinch-sis* y un xaradista *hu-dos*, el qual compón mitja dotzena *quatre-set-sis-set* de xaradas plenas de *segón-girat*; y, si no fos que tinch per d' estampar un *ripi*, fins *quatre-sis-set* que plenas de *tres-no-tres-quatre-cinch-sis* sino ros com grans de xeixa no de *tres-quatre*.

Tres-quatre-cinch-sis-set-vuit, y per ell no significa cap cosa *hu-dos-tres-quatre-cinch-sis-set*, escriu 1.200 versos en dugas horas y un *quatre-set*.

Son temperament es asombrós y *hu-dos-tres-quatre-cinch-sis* ab tot y ser *total prim*.

Quan ell y jo, en calitat de reporters, presenciarem aquellas famosas maniobras de Calaf, al toch de *quatre-set-cinch* me digué qu' ell may *quatre-cinch-sis-set* sense abans escriure alguna cosa; y que si algún cop *quatre-cinch* deixant de fer treballar sa imaginació privilegiada, es perque la Quimeta no vol que *tres-girat-quatre* tant son cervell per por de que 's guilli.

Per casa seva els llibres, follets, comedias, versos, romansos, etc., etc., els veureu sempre en *tercera-sexta*.

En Joseph *Staramsa*, que es el *vuit-tres* de molts xaradistas novells, resultaría un ser sobrenatural si no fos un riquet devot de la *vuit-set*; aixís ho assegura la *Set-cinch*, la qual no li permet may *vuit-sis-girat*; y si alguna vegada *vuit* diu la *vuit-quarta-girada-set* ab la major bona fe, sense trascendencia ni la mes remota mala intenció.

Per ell tot es fácil y senzill; lo únich que no sab fer, puig no hi enten pilota, es *tres-set*.

Es partidari acérrim dels adelantos científichs; en cambi es contrari del *tres-set-sis* (ab h) implantat novament.

Vuit-set-sis-set altres circumstancias de tal personatge y las *hu-tres-cinch-sis-set* ab alguns mes relleus meritoris; pero... ¿que *quatre-sis-set* el seu colega d' Inglaterra ab tant incens y tant bombo que tal vegada eclipsaria totalment la gloria universal d' en Byron?... Per consegüent crech que basta y sobra ab l' unglia, dich, ab lo dit.

¿Qué diuhen?... ¿que aixó no es un missatge *royal* ni cosa que s' hi sembli?... Es cert; pero han de tenir en compte que la dona del *tres-quatre-cinch-sis*, *quatre-set-sis*, ó sigui la *tersa-quarta-quinta-sexta-set*, que 'l duya en plech lacrat y que *quatre-set-sis-set-vuit* porta la mantellina, va caure en una *sis-set* y fou tanta la seva *sis-girada-set* que, cantant un *set-sis-set*, restá dormida com tronch al suau remoreig de la extensa y frondosa salzareda de las *Garsas*, propietat d' en Pau *Tres-quatre-cinch* oriundo de *Tersa-quinta-girada*.

E, PI FANI.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

El lunes, día 13 de Abril, se pondrá á la venta

LOS DUENDES DE LA CAMARILLA

Tomo 3.º de la 4.ª série de
EPISODIOS NACIONALES

POR

BENITO PEREZ GALDÓS

Un tomo en 8.º, Ptas. 2.

D'aquí i d'allá, per *Santiago Rusiñol*. . . . . Ptas. 0'50
Contes (primera série), per *Lleó Tolstoi*. . . . . » 0'50
Croquis pireneics, (primera série), per *J. Massó*. . . . . » 0'50

Nova de APELES MESTRES

FOLLET

DRAMA LÍRICH

— Preu: 1 pesseta —

IGNASI IGLESIAS

ELS VELLS

DRAMA

Un tomo octau de aprop de 300 planas, Ptas. 2'50

(Queda anulat el preu de 2 pessetas qu' equivocadament s' havia fet públich.)

Dr. JH. HEWLETT

PARA ADELGAZAR LA OBESIDAD

Sus causas y remedios de uso peligroso

Un tomo, Ptas. 1.

OBRA NUEVA

ESTENOTIPIA UNIVERSAL MÉTODO SENCILLO Y PRÁCTICO DE TAQUIGRAFÍA MECÁNICA

POR

Enrique Mhartin y Guix

Ptas. 3.

Se ha puesto á la venta el

ANUARIO-RIERA

PARA 1903

IDILIOS ROTOS

POR BERNARDO RODRIGUEZ SERRA

Ptas. 0'75

PIO BAROÇA

El mayorazgo de Labraz

Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

Próximamente:

CATALANISTAS EN ADOBO

POR EL MALETA INDULGENCIAS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

PADRINA Y FILLOLA

(Dibnitx de MARIANO FOIX)

—Si dius un pare-nostre ben dit, l'avia 't donará una mona.
—Y si 'n dich dos, ¿me 'n donará dugas?